

ANASTAZJA KOŁODZIEJ

ORCID: 0000-0001-7639-8586

Uniwersytet Wrocławski

WPŁYW ZASTOSOWANIA METODY HARMONIZACJI PEŁNEJ W ZAKRESIE UPRAWNIEN KONSUMENTA W DYREKTYWIE 2019/771 NA PRZYSZŁĄ ZMIANĘ KODEKSOWEGO POZIOMU OCHRONY KONSUMENTA Z RĘKOJMI (CZĘŚĆ I)

Abstrakt: Artykuł jest pierwszą częścią uwag o kształcie uprawnień konsumenta w razie niezgodności towaru z umową po transpozycji do prawa polskiego dyrektywy 2019/771 o sprzedaży towarów. W tej części przedstawiono cel harmonizacji w omawianej dyrektywie, istotę metody pełnej harmonizacji uprawnień konsumenta, a także jej zakres przedmiotowy i podmiotowy z uwzględnieniem semiimperatywnego charakteru przepisów implementujących art. 13–16 dyrektywy 2019/771. Skomentowano ponadto opcje regulacyjne oraz materię pozostającą poza zakresem harmonizacji pełnej. Poza tematem niniejszego artykułu jest opis harmonizacji pełnej pojęcia niezgodności towaru z umową (art. 5–9 i motyw 25 dyrektywy) oraz zakresu, w jakim harmonizuje ona normowaną przez siebie materię, posługując się metodą harmonizacji minimalnej.

Słowa kluczowe: harmonizacja pełna, sprzedaż rzeczy konsumentom, uprawnienia konsumenta w razie niezgodności towaru z umową

WPROWADZENIE

Celem artykułu jest przedstawienie w pierwszym rzędzie istoty, metody i zakresu (podmiotowego i przedmiotowego) harmonizacji pełnej zastosowanej w dyrektywie 2019/771 o sprzedaży towarów¹ w sferze uprawnień konsumenta w razie niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową oraz porównanie jej z metodą harmonizacji minimalnej stosowanej w dyrektywie 1999/44², a także

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2019/771 z 20 maja 2019 roku w sprawie niektórych aspektów umów sprzedaży towarów, Dz.Urz. UE L z 2019 r. nr 136, s. 28 (dalej: dyrektywa lub dyrektywa 2019/771) oraz przepisy lub motywy podawane bez oznaczenia aktu prawnego.

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 1999/44/WE z dnia 25 maja 1999 roku w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji, Dz.U. L 171 z 1999 roku, s. 12, która traci moc od dnia 1 stycznia 2022 roku; dalej: dyrektywa 1999/44.

próba dokonania oceny poziomu ochrony konsumenta krajowego po transpozycji dyrektywy 2019/771 (część I), aby w tym świetle skonfrontować krajową regulację kodeksowej ręką z art. 13–16 dyrektywy i wskazać propozycję transpozycji³ do prawa polskiego (część II). Potrzebę podjęcia tematu uzasadniają toczące się prace nad rządowym projektem⁴ transpozycji dyrektywy 2019/771 do ustawy o prawach konsumenta⁵ oraz rodzące się na tym gruncie wątpliwości odnośnie do sposobu tej transpozycji i jej miejsca w Kodeksie cywilnym i poza nim⁶. Tematem niniejszego artykułu jest ponadto opis harmonizacji zupełnej pojęcia niezgodności towaru z umową (art. 5–9 i motyw 25 dyrektywy) oraz zakresu, w jakim harmonizuje ona normowaną przez siebie materię, posługując się metodą harmonizacji minimalnej, na przykład regulując okresy odpowiedzialności sprzedawcy za niezgodność towaru z umową. W pracy przyjęto dogmatyczną i komparatystyczną metodę badawczą.

1. CEL HARMONIZACJI W DYREKTYWIE 2019/771 O SPRZEDAŻY TOWARÓW

Motywy wydania dyrektywy 2019/771⁷ jest usprawnienie funkcjonowania rynku wewnętrznego, zwłaszcza transgranicznego handlu elektronicznego, poprzez spójne eliminowanie wynikających z prawa umów przeszkód w transgranicznej sprzedaży towarów w Unii, mające zwiększyć konkurencyjność Unii na światowych rynkach (motyw 1 dyrektywy) przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiego poziomu ochrony konsumentów (motyw 2 i 70 dyrektywy) i zwiększeniu

³ Transpozycja rozumiana wąsko jako wdrażanie dyrektywy na etapie stanowienia prawa krajowego.

⁴ legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12341810 (dostęp: 17.11.2021).

⁵ Ustawa z dnia 30 maja 2014 roku o prawach konsumenta, Dz.U. z 2020 r. poz. 287; dalej: ustawa o prawach konsumenta.

⁶ Zob. szczególnie mocny głos za kodeksową transpozycją przedstawiony w *Akademickim projekcie zmiany kodeksu cywilnego*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2021, z. 2. Za transpozycją kodeksową opowiada się również W. Dybka w *Odpowiedzialności sprzedawcy z tytułu ręką w świetle Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2019/771 w sprawie niektórych aspektów umów sprzedaży towarów*, „Internetowy Przegląd Prawniczy Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2019, nr 3, s. 18 n. Zagadnienie zostanie rozwinięte w cz. II tego artykułu.

⁷ Jest to jedna z wielu dyrektyw wzmacniających jednolity rynek sprzedaży i wykorzystujących w tym celu metodę harmonizacji zupełnej, zob. przykładowo dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 roku w sprawie praw konsumentów, Dz.Urz. UE L Nr 304 z 2011 roku, s. 64 (dalej: dyrektywa 2011/83); oraz dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2019/770 z dnia 20 maja 2019 roku w sprawie niektórych aspektów umów o dostarczanie treści cyfrowych i usług cyfrowych, Dz.Urz. UE L Nr 136 z 2019 roku, s. 1 (dalej: dyrektywa 2019/770).

ich dobrobytu (motyw 10 *in fine* dyrektywy)⁸. Jako podstawę prawną dyrektywy wskazano art. 26 ust. 1 i 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej⁹, zgodnie z którym Unia przyjmuje środki w celu ustanowienia lub zapewnienia funkcjonowania rynku wewnętrznego oraz art. 169 ust. 1 i ust. 2 lit. a TFUE, zgodnie z którym Unia przyjmuje środki zmierzające do popierania interesów konsumentów i zapewnienia wysokiego poziomu ich ochrony w ramach urzeczywistniania rynku wewnętrznego. Stąd też uzasadniony jest wniosek, że urzeczywistnienie i poprawa funkcjonowania rynku wewnętrznego mają pierwszeństwo przed zapewnieniem wysokiego poziomu ochrony konsumenta¹⁰. Celem pośrednim dyrektywy jest więc obniżenie (dla ujednolicenia regulacji prawnej) poziomu ochrony konsumenta w państwach między innymi takich jak Polska, które korzystając z minimalnej harmonizacji tej materii w dyrektywie 1999/44, przyjęły wyższy poziom ochrony konsumenta niż minimalny¹¹.

Omawiana dyrektywa ma ujednolicić prawo w zakresie odpowiedzialności sprzedawcy za niezgodność towarów z umową, przybliżając osiągnięcie zamierzonego kształtu jednolitego rynku cyfrowego, zwiększając pewność prawa i obniżając koszty transakcji dla przedsiębiorców (motyw 3 dyrektywy). Wspomniane koszty po stronie przedsiębiorców wynikają z tego, że zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady nr 593/2008 (Rzym I)¹² przedsiębiorstwa, których oferta jest skierowana do konsumentów z innych państw członkowskich, są zobowiązane przestrzegać bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa umów konsumenckich państwa zwykłego pobytu konsumenta. Z drugiej strony, mimo że rozporządzenie Rzym I zapewnia konsumentom wysoki poziom ochrony przy dokonywaniu zakupów za granicą, to zróżnicowanie przepisów ma negatywny wpływ na zaufanie konsumentów do transakcji transgranicznych (motyw 8). Inten-

⁸ Wzmocnienie jednolitego rynku UE wskazuje się jako pożądaný kierunek rozwoju gospodarczego Unii, umożliwiający tworzenie przedsiębiorstw unijnych na dużą skalę i ich skuteczne konkutowanie z przedsiębiorcami z Chin i USA, zob. *A Singular Opportunity. Europe's Best Hope of Economic Revival Lies in Reanimating Its Single Market*, „The Economist” 14–20.09.2019, s. 13.

⁹ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz.Urz. UE C 326 z 2012 roku, s. 47 dalej: TFUE.

¹⁰ *Zielona księga. Optymalna wizja Kodeksu cywilnego w RP*, red. Z. Radwański, Warszawa 2006, s. 94 n.; K. Osajda, E. Łętowska, [w:] *Prawo zobowiązań — część ogólna. System prawa prywatnego*, t. 5, red. K. Osajda, Warszawa 2020, nb 80 i 114; R. Strugała, *Komentarz do art. 22¹ k.c.*, nb 10, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2019, komentarz do art. 22¹ k.c., nb 1.

¹¹ Szerzej o pojęciu i metodach harmonizacji dyrektywami oraz odróżnieniu harmonizacji od unifikacji prawa rozporządzeniami unijnymi lub umowami międzynarodowymi zob. P. Machnikowski, T. Pajor, *Pojęcie i metody harmonizacji*, [w:] *Prawo cywilne — część ogólna. System Prawa Prywatnego*, t. 1, red. M. Safjan, Warszawa 2012, nb 12 n.

¹² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 roku w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych, Dz.Urz. UE L 177 z 2008 roku, s. 6; dalej: rozporządzenie Rzym I.

cją prawodawcy unijnego jest więc ujednolicenie prawa umów regulującego transakcje transgraniczne w UE jako jednego z najważniejszych czynników wpływających tak na decyzje przedsiębiorców o kierowaniu sprzedaży za granicę, jak i na decyzje konsumentów o obdarzaniu zaufaniem tego rodzaju zakupów (motyw 4).

Do tej pory sprzedaż towarów harmonizowana jest w sposób zupełny przez dyrektywę 2011/83 w zakresie obowiązku i terminu wydania towaru konsumentowi (art. 18 dyrektywy 2011/83), a w odniesieniu do umów zawieranych na odległość lub umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa także w obszarze obowiązków informacyjnych przed zawarciem umowy oraz prawa odstąpienia od umowy (rozdział III dyrektywy 2011/83). Regulacje te zostały wdrożone do polskiego prawa w art. 543¹ i art. 492¹ k.c. oraz w rozdziałach III i IV ustawy o prawach konsumenta. Stanowiąc w tej dyrektywie o obowiązkach informacyjnych przy umowach typowych (art. 5, rozdział II dyrektywy 2011/83) i zasadach przenoszenia ryzyka przypadkowej utraty lub uszkodzenia rzeczy na konsumenta (art. 20 dyrektywy 2011/83), prawodawca unijny posłużył się z kolei metodą harmonizacji minimalnej, przy której swoboda regulacji prawodawcy krajowego ograniczona jest przez dyrektywę (wyznacza poziom minimalny) i postanowienia traktatowe (wyznaczają poziom maksymalny). Przepisy te transponowane są przez art. 548 § 3 k.c. i art. 8 ustawy o prawach konsumenta.

Podobnie metodą harmonizacji minimalnej posługuje się dyrektywa 1999/44, regulując kwestie zgodności towaru konsumpcyjnego z umową, środki ochrony prawnej w przypadku braku zgodności towaru z umową oraz główne zasady korzystania z takich środków. Regulacje dyrektywy 1999/44 zostały reimplementowane do kodeksu cywilnego przez art. 44 pkt 13–24 ustawy o prawach konsumenta. Ze względu na zastosowanie harmonizacji minimalnej przepisy krajowe państw członkowskich wdrażające dyrektywę 1999/44 nie są jednolite i zawierają bardziej rygorystyczne wymagania przy ochronie konsumenta niż te określone w dyrektywie, choć uwzględniają minimalny standard unijny. Uznając ten stan za przeszkodę w funkcjonowaniu jednolitego rynku, dyrektywa 2019/771 w pełni harmonizuje przepisy określające pojęcie zgodności z umową, środki ochrony prawnej przysługujące konsumentom w przypadku braku zgodności towarów z umową oraz główne zasady korzystania z tych środków¹³, a także zwiększa poziom ochrony konsumentów w stosunku do dyrektywy 1999/44 (motyw 10 dyrektywy 2019/771), obniżając przy tym w konsekwencji poziom ochrony konsumenta w stosunku do regulacji kodeksowej.

¹³ Krytycznie o stosowaniu metody pełnej harmonizacji zob. J. Smiths, *Full Harmonization of Consumer Law? A Critique of the Draft Directive on Consumer Rights*, „European Review of Private Law” 2010, nr 18, s. 5 n., a także W. Dybka, *op. cit.*, s. 35 n.

2. ISTOTA I ZAKRES METODY PEŁNEJ HARMONIZACJI UPRAWNIEŃ KONSUMENTA ORAZ OPCJE REGULACYJNE W DYREKTYWIE 2019/771

2.1. ISTOTA METODY HARMONIZACJI PEŁNEJ

W zakresie regulacji uprawnień konsumenta w razie niezgodności towaru z umową sprzedaży (art. 13–16 tej dyrektywy) dyrektywa posługuje się metodą pełnej harmonizacji¹⁴, która ma na celu wyczerpujące uregulowanie objętej nią materii. W przypadku takiej metody harmonizacji państwa członkowskie tracą swobodę legislacyjną w zakresie regulowanym w sposób zupełny (tak zwane pełne „zajęcie pola” przeznaczonego dotychczas dla prawodawstwa krajowego), a zmiany regulacji możliwe są tylko na poziomie unijnym, a nie krajowym¹⁵. Oznacza to, że w tym zakresie implementacja dyrektywy do prawa krajowego powinna być wierna, czyli sztywno odzwierciedlać przewidziany w niej cel i poziom ochrony konsumenta. Stąd swoboda implementacyjna w przypadku wdrażania postanowień dyrektyw opartych na metodzie harmonizacji zupełnej praktycznie nie istnieje¹⁶. Tym samym państwa członkowskie nie mogą utrzymywać ani wprowadzać do prawa krajowego przepisów surowszych lub łagodniejszych w celu zapewnienia innego poziomu ochrony konsumentów niż wyznaczony dyrektywą, chyba że sama dyrektywa stanowi inaczej (art. 4 dyrektywy). W przypadku dyrektywy 2019/771 jest to więc tak zwana ukierunkowana harmonizacja pełna (*targeted full harmonization*), która wyklucza inny standard ochrony (zarówno wyższy, jak i niższy) w kwestiach szczególnie istotnych z punktu widzenia swobody handlu

¹⁴ Szerzej o rozróżnieniu harmonizacji pełnej od harmonizacji maksymalnej zob. Zielona Księga, *op. cit.*, s. 96. Maksymalna harmonizacja oznacza, że kraje UE nie mogą ustalać wymagań bardziej rygorystycznych niż te określone w dyrektywie. Bartłomiej Kurcz harmonizację pełną określa jako maksymalną i minimalną zarazem, zob. tegoż, *Dyrektywy Wspólnoty Europejskiej i ich implementacja do prawa krajowego*, Kraków 2004. W literaturze terminy harmonizacja pełna i maksymalna często są stosowane zamiennie, zob. W.J. Katner, J. Pisuliński, [w:] *Prawo zobowiązań — część szczegółowa. System prawa prywatnego*, t. 7, red. J. Rajski, Warszawa 2018, nb. 468 oraz P. Machnikowski, *Harmonizacja maksymalna jako metoda zbliżania prawa zobowiązań w UE na przykładzie odpowiedzialności za produkt*, „Studia Prawa Prywatnego” 2017, nr 35, s. 6 n. Obecnie zamienne posługiwanie się tymi terminami jest uzasadnione, ponieważ prawodawca unijny nie stosuje harmonizacji maksymalnej w rozumieniu wskazanym przez Kurcza, rozróżnienie to nie ma więc praktycznego znaczenia.

¹⁵ B. Kurcz, *op. cit.*; M. Mazurek, *Wpływ maksymalnych dyrektyw konsumenckich na funkcjonowanie skodyfikowanych systemów prawa cywilnego*, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2008, nr 2, s. 30. Szerzej o wyłączeniu na poziomie krajowym uprawnień państw członkowskich do odmiennej regulacji materii objętej zakresem harmonizacji zupełnej zob. też A. Kunkiel-Kryńska, *Metody harmonizacji prawa konsumenckiego w Unii Europejskiej i ich wpływ na procesy implementacyjne w państwach członkowskich*, Warszawa 2013 oraz uzasadnienie do ustawy z dnia 30 maja 2014 roku o prawach konsumenta, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/druk.xsp?nr=2076> (dostęp: 17.11.2021).

¹⁶ B. Kurcz, *op. cit.*

transgranicznego, natomiast w pozostałym zakresie wyznacza reguły o charakterze minimalnym, pozwalające na podwyższenie standardu ochrony.

2.2. ZAKRES PRZEDMIOTOWY I PODMIOTOWY HARMONIZACJI PEŁNEJ

Pierwszym krokiem przy implementacji postanowień dyrektywy powinno być oznaczenie zakresu materii harmonizowanej przez dyrektywę w sposób pełny, w którym nie pozwala ona na zachowanie w systemie prawa krajowego jakichkolwiek innych, w tym korzystniejszych dla podmiotu chronionego, reguł odpowiedzialności¹⁷. Obszar ten wyznacza przedmiotowy i podmiotowy zakres zastosowania dyrektywy wyznaczony w art. 3 dyrektywy. Zakres przedmiotowy obejmuje umowy sprzedaży (tradycyjne, na odległość i poza lokalem przedsiębiorstwa)¹⁸, w których sprzedawca przenosi lub zobowiązuje się do przeniesienia na konsumenta własności towarów, a konsument płaci lub zobowiązuje się do zapłacenia ich ceny (art. 2 pkt 1)¹⁹, a także umowy między sprzedawcą a konsumentem dotyczące dostarczania towarów, które mają zostać wytworzone lub wyprodukowane w przyszłości (art. 3 ust. 2)²⁰. W sposób zupełny uregulowano więc uprawnienia konsumenta w razie niezgodności towaru z umową sprzedaży (odpowiadającej definicji z art. 535 k.c.), umową komisu sprzedaży (art. 765 k.c.), konsumencką umową o dzieło (art. 627 k.c.) i dostawy (art. 605 k.c.). W związku z tym regulację dyrektywy o uprawnieniach konsumenta w tych umowach należy stosować bez zmiany wyznaczonego w niej poziomu ochrony. Nadal jednak możliwe będzie odpowiednie stosowanie przepisów o rękojmi przy sprzedaży do dostawy (art. 612 k.c.) i umowy o dzieło (art. 638 § 1 zd. 1 k.c.). Modyfikacje odpowiedzialności określone w art. 638 § 1 zd. 2 k.c. i art. 609 k.c. będą ponadto możliwe do utrzymania, jeśli polski prawodawca skorzysta z opcji regulacyjnej określonej w art. 13 ust. 7 dyrektywy.

Niezależnie od tego państwa członkowskie mają swobodę rozszerzenia stosowania jej przepisów na umowy, które nie są objęte zakresem jej stosowania, lub regulowania takich umów w inny sposób (motyw 21 dyrektywy). Stąd możliwe jest w ramach tej swobody legislacyjnej uregulowanie odpowiedzialności przedsiębiorcy dokonującego zamiany lub zawierającego umowę kontraktacji w obrocie konsumenckim analogicznie do odpowiedzialności sprzedawcy w dyrektywie (por. art. 604 i 621 k.c.). W ten sposób można by rozstrzygnąć na korzyść konsumentów

¹⁷ Jest to konieczny warunek zapewnienia wymaganego efektu dyrektywy, zob. P. Machnikowski, *op. cit.*, s. 9.

¹⁸ Zob. motyw 9 dyrektywy.

¹⁹ Por. art. 6 ustawy o prawach konsumenta implementujący art. 2 pkt 5 dyrektywy 2011/83.

²⁰ Motyw 17 zd. 1 i 2 dyrektywy.

istniejące w doktrynie spory o dopuszczalność stosowania przepisów o sprzedaży konsumenckiej do zamiany²¹.

W myśl motywu 17 zd. 3 dyrektywy w zakres jej zastosowania wchodzi instalacja towaru, a w przypadku towarów z elementem cyfrowym także przeprowadzona przez sprzedawcę lub na jego odpowiedzialność instalacja w tym towarze treści cyfrowych lub usługi cyfrowej (motyw 34 dyrektywy), stanowiące element umowy sprzedaży. Dlatego za niezgodne z umową sprzedaży może być uznane także nieprawidłowo wykonany montaż lub uruchomienie towarów związane z umową sprzedaży, które art. 8 lit. a) dyrektywy określa jako „część umowy sprzedaży”. Zakres zastosowania dyrektywy obejmuje także usługi cyfrowe (zdefiniowane w art. 2 pkt 7) zawarte w towarach z elementami cyfrowymi (art. 2 pkt 5 lit. b), niezależnie od tego, czy usługa cyfrowa jest dostarczana przez sprzedawcę, czy przez osobę trzecią (art. 3 ust. 3 zd. 2)²². W przypadku usług cyfrowych, których brak nie uniemożliwia towarom pełnienia ich funkcji lub jeżeli konsument zawiera umowę o dostarczanie treści cyfrowych lub usługi cyfrowej, które nie stanowią części umowy sprzedaży towarów z elementami cyfrowymi, umowa ta powinna być uznawana za odrębną od umowy sprzedaży towarów. Pozostaje wówczas poza zakresem normowania dyrektywy 2019/771 (motyw 16)²³. Natomiast w przypadku wątpliwości, czy usługa cyfrowa objęta jest umową sprzedaży, należy stosować przepisy dyrektywy (motyw 15).

Rozróżnienie umowy sprzedaży i umowy montażu (instalacji lub uruchomienia) w prawie krajowym i unijnym jest przeprowadzane na podstawie innych kryteriów. Dyrektywa 2019/771 definiuje umowę sprzedaży (art. 2 pkt 1) jako umowę, w której sprzedawca przenosi lub zobowiązuje się do przeniesienia własności towarów²⁴, jednak nie wskazuje wprost przez definicję, czym są umowy o świadczenie usług²⁵, o których wspomniano w motywie 17 zd. 4 dyrektywy. Można przyjąć, że w rozumieniu dyrektywy umowa, która nie jest sprzedażą, jest umową o świadczenie usług (wniosek z motywu 17 zd. 4 dyrektywy)²⁶. Według prawa polskiego natomiast umowa montażu może być umową o dzieło, a nie

²¹ Szerzej o istocie sporu w doktrynie zob. P. Mazur, *Komentarz do art. 604 k.c. pkt F*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, Warszawa 2020.

²² Rozszerzenie odpowiedzialności sprzedawcy z tytułu rękojmi na umowy, których przedmiotem jest korzystanie z treści cyfrowych, było postulowane w literaturze, zob. J. Jezioro, pkt I.3. *Komentarza do art. 556¹ k.c.*, [w:] *Komentarz do kodeksu cywilnego*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2019.

²³ Przykładowo konsument kupuje smartfon bez konkretnego systemu operacyjnego, po czym zawiera umowę o dostarczenie mu go z osobą trzecią.

²⁴ Ponieważ dyrektywa nie dotyczy nieruchomości, nie należy z tego wywodzić wniosku, że umowa sprzedaży nieruchomości jest w rozumieniu dyrektywy umową o świadczenie usług.

²⁵ Por. art. 2 ust. 5 i 6 dyrektywy 2011/83.

²⁶ Zob. F. Zoll, *Problem z pojęciem umowy sprzedaży w nowej ustawie o prawach konsumenta — zagadnienie umów mieszanych z obowiązkiem świadczenia usługi*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2014, nr 4, s. 17.

umową o świadczenie usług, jeśli określono w niej rezultat w postaci na przykład złożenia mebli wraz ze sprzętem AGD, instalacji sprzętu RTV do anteny i jego uruchomienia lub montażu okien z końcową obróbką.

W zakresie umów, które zawierają nie tylko elementy sprzedaży, lecz także funkcjonalnie połączone inne zobowiązanie niż przeniesienie własności (tak jak wspomniana umowa montażu, ale również funkcjonalnie połączona z towarem usługa cyfrowa²⁷), dyrektywa daje prawodawcy krajowemu możliwość ustalenia, czy cała umowa może zostać zaklasyfikowana jako umowa sprzedaży (motyw 17 zd. 4 dyrektywy). Moim zdaniem, jeśli do umowy mieszanej znajdą zastosowanie przepisy o rękojmi implementujące przy sprzedaży dyrektywę 2019/771, wówczas zgodnie z teorią absorpcji cała umowa powinna być regulowana przez przepisy o sprzedaży. W ten sposób przepisy o sprzedaży, w tym na odległość i poza lokalem, będą spójne (por. art. 6 i art. 28 pkt 1) ustawy o prawach konsumenta).

Z kolei przedmiot świadczenia sprzedawcy ograniczony jest do towarów, czyli rzeczy ruchomych (art. 2 pkt 5), z wyłączeniem rzeczy ruchomych sprzedawanych w drodze egzekucji (art. 3 ust. 4 lit. b) lub służących wyłącznie jako nośnik treści cyfrowych, na przykład pendrive, CD, DVD i karty pamięci (art. 3 pkt 4 lit. a)²⁸. Nośniki treści cyfrowych wchodzą w zakres dyrektywy 2019/770, która w zakresie środków ochrony konsumenta zawiera regulację analogiczną do dyrektywy 2019/771. Dlatego po implementacji obu dyrektyw, niewielkie znaczenie będzie miało wyłącznie zastosowanie dyrektywy 2019/771 do nośników treści cyfrowych.

W dyrektywie 2019/771 pozostawiono prawodawcy krajowemu możliwość wyłączenia jej stosowania do sprzedaży niektórych towarów: używanych sprzedawanych na aukcjach publicznych i żywych zwierząt (art. 3 ust. 5). Odnośnie do sprzedaży żywych zwierząt trzeba uznać, że jeśli jest możliwość wyłączenia stosowania dyrektywy, można też dopuścić stosowanie odpowiednich przepisów o rękojmi dotyczących rzeczy (zob. art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie zwierząt²⁹). Odpowiednie stosowanie przepisów o rękojmi do zwierząt jest jednak na gruncie obowiązującego stanu prawnego poddawane krytyce, na przykład w zakresie niektórych uprawnień w razie wady zwierzęcia, domniemania wadliwości, dopuszczalności skrócenia terminu odpowiedzialności³⁰. Przepisy szczególne regulujące odpowiedzialność za wady fizyczne zwierząt (art. 570–572 k.c.) zostały uchylone przez ustawę o prawach konsumenta, ponieważ były niezgodne z dyrektywą 1999/44, która nie dzieliła uprawnień kupującego zależnie od przedmio-

²⁷ Na przykład smartfon zawierający standardowo zainstalowaną aplikację dostarczaną na podstawie umowy sprzedaży, jak choćby budzik lub kamera.

²⁸ Zob. art. 3 ust. 3 dyrektywy 2019/770. W zakresie środków ochrony konsumenta dyrektywa 2019/770 zawiera regulację analogiczną do dyrektywy 2019/771, dlatego po implementacji obu dyrektyw wspomniane wyżej ograniczenie zakresu zastosowania dyrektywy 2019/771 będzie miało niewielkie znaczenie.

²⁹ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt, Dz.U. z 2019 r. poz. 122.

³⁰ W.J. Katner, J. Pisuliński, *op. cit.*, nb 481.

tu sprzedaży. Różnicowały one odpowiedzialność za wady różnych zwierząt, co było przedmiotem krytyki³¹. Implementacja dyrektywy 2019/771 daje możliwość ponownego odrębnego uregulowania odpowiedzialności sprzedawcy za wady fizyczne zwierząt, które uwzględniałoby tak dobro zwierzęcia, jak i uprawnienie nabywcy (w tym konsumenta) do oczekiwania spełnienia przez nie celu umowy³².

Dyrektywa 2019/771 nie dotyczy sprzedaży nieruchomości. Zgodnie z motywem 12 państwa członkowskie mają swobodę regulowania „umów dotyczących sprzedaży nieruchomości, takich jak budynki mieszkalne oraz ich głównych składników mających stanowić istotną część takich nieruchomości”. Możliwe jest zatem w prawie krajowym uregulowanie odpowiedzialności za niezgodność nieruchomości z umową analogicznie do odpowiedzialności za rzeczy ruchome, podobnie jak to ma miejsce obecnie przy rękojmi. Z uwagi na to, że sprzedaż nieruchomości jest wyłączona z zakresu zastosowania dyrektywy prawodawca krajowy ma dowolność w regulowaniu tej materii i nie jest związany standardami unijnymi ochrony konsumenta³³.

Określając z kolei zakres podmiotowy harmonizacji od strony podmiotu chronionego, dyrektywa 2019/771 uznaje za konsumenta wyłącznie osobę fizyczną kontraktującą w celach niezwiązanych z działalnością handlową, gospodarczą, rzemieślniczą ani wykonywaniem wolnego zawodu (art. 2 pkt 2) dyrektywy 2019/771).³⁴ Dyrektywa przewiduje jednak możliwość rozszerzenia stosowania jej przepisów ochronnych przez państwa członkowskie na umowy „podwójnego zastosowania” (*dual purpose contracts*) zawierane przez osoby fizyczne w celach, które częściowo są związane z ich działalnością gospodarczą, ale cel tej działalności jest ograniczony i nie dominuje w ogólnym kontekście umowy (motyw 22)³⁵. Z porównania art. 2 pkt 1 (w kontekście motywu 17) dyrektywy 2011/83 z art. 2 pkt 2 (i motywem 22) dyrektywy 2019/771 wynika, że objęcie ochroną osób fizycznych zawierających umowy o podwójnym charakterze w dyrektywie 2011/83 jest obligatoryjne, a w dyrektywie 2019/771 leży w zakresie kompetencji prawo-

³¹ Inna odpowiedzialność sprzedawcy za wady zwierząt, które były wymienione w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa z 7 października 1966 roku w sprawie odpowiedzialności sprzedawców za wady główne niektórych gatunków zwierząt (Dz.U. z 1966 r. Nr 43, poz. 257) oraz za wady innych zwierząt, za które sprzedawca odpowiadał z tytułu rękojmi na zasadach ogólnych. Krytyka stanu prawnego prezentowana między innymi przez M. Lubelską-Sazanów, *Odpowiedzialność z tytułu rękojmi za wady fizyczne przy sprzedaży zwierząt*, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2015, nr 4, s. 21 n.

³² Zob. postulaty *de lege ferenda* zgłoszone przez M. Lubelską-Sazanów, *op. cit.*, s. 39 n.

³³ W niektórych państwach UE nie ma odpowiedzialności za wady nieruchomości, która odpowiadałaby regulacji polskiej rękojmi; tak na przykład w Irlandii (Sale of Goods and Supply of Services Act, 1980).

³⁴ Tak samo w art. 2 pkt 6 dyrektywy 2019/770.

³⁵ Przykładowo osoba prowadząca działalność gospodarczą kupuje komputer, z którego korzysta na potrzeby tej działalności, ale także w celach prywatnych, a ten prywatny cel przeważa; por. W.J. Katner, J. Pisuliński, *op. cit.*, s. 177.

dawczej krajowej. Poziom ochrony ustalony przez definicję konsumenta w art. 2 pkt 2 dyrektywy 2019/771 jest więc poziomem minimalnym (metoda harmonizacji minimalnej), a rozszerzenie stosowania tej dyrektywy na umowy „podwójnego zastosowania” zależy od decyzji prawodawcy krajowego. Z kolei ogólna definicja konsumenta z art. 22¹ k.c.³⁶ pozwala objąć ochroną osobę fizyczną, która dokonuje z przedsiębiorcą czynności prawnej wcale niezwiązanej z jej działalnością gospodarczą lub zawodową, jak też dokonującą czynności prawnej pośrednio z taką działalnością związanej. Do zakresu pośredniego związania z działalnością gospodarczą zalicza się umowy o podwójnym charakterze, o ile cel prywatny w umowie dominuje i zawieranie umów tego rodzaju pozostaje poza profilem (branżą) działalności gospodarczej osoby fizycznej zawierającej umowę o celu mieszanym³⁷. Utrzymanie tej definicji pojęcia konsumenta w prawie krajowym będzie więc możliwe także przy implementacji dyrektywy 2019/771.

Dyrektywa 2019/771 daje ponadto prawodawcy krajowemu możliwość rozszerzenia ochrony na osoby fizyczne lub prawne, które nie są konsumentami w jej rozumieniu, podając za przykład organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa typu start-up albo małe i średnie przedsiębiorstwa (motyw 21 zd. 2). Istotne jest przy tym, że przykładowe wyliczenie tych przedsiębiorców (organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa typu start-up lub MŚP) wyraża intencję objęcia ochroną tylko kategorii drobnych i średnich przedsiębiorców, nie zaś wszystkich przedsiębiorców będących osobami fizycznymi³⁸. W tym kierunku mają, w zamierzeniu projektodawców, iść zmiany w definicji konsumenta w art. 556⁴ i art. 556⁵ k.c. wprowadzone ustawą o ograniczeniu obciążeń regulacyjnych³⁹. Jednakże wbrew intencji projektodawców z literalnego brzmienia przepisów art. 556⁴ i art. 556⁵ k.c. wynika, że obejmują one wszystkie osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą,

³⁶ Za szczególne uregulowanie pojęcia konsumenta uważam punktowe regulacje tylko w zakresie stosowania klauzul abuzywnych, rękojmi za wady oraz w zakresie prawa odstąpienia od umowy zawartej na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa wprowadzone między innymi do przepisów art. 556⁴, art. 556⁵ k.c. i art. 38a ustawy o prawach konsumenta ustawą z dnia 31 lipca 2019 roku o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych, Dz.U. z 2019 r. poz. 1495 ze zm., dalej jako ustawa o ograniczeniu obciążeń regulacyjnych.

³⁷ Radosław Strugała (*op. cit.*) uważa, że zgodność między art. 22¹ k.c. oraz dyrektywy 2011/83 nie zachodzi, jeśli zawierana umowa „podwójnego zastosowania” należy do profilu (branży) działalności gospodarczej osoby fizycznej zawierającej umowę o celu mieszanym celu. Uwaga nie ma zastosowania do regulacji definicji konsumenta w dyrektywie 2019/771 z powodu wyżej opisanego minimalnego charakteru art. 2 pkt 2 tej dyrektywy.

³⁸ Prezentowane są poglądy o potrzebie zróżnicowania korpusu prawa cywilnego na stosunki prawne między podmiotami rzeczywiście równorzędnymi oraz nierównorzędnymi, bez względu na to, czy są one przedsiębiorcami czy nie (słabsi kontrahenci wymagaliby ochrony przez system prawa).

³⁹ Regulacje art. 556⁴ i art. 556⁵ k.c., a także art. 38a ustawy o prawach konsumenta mają w założeniu projektodawców dotyczyć MŚP, <https://bip.kprm.gov.pl/kpr/bip-rady-ministrow/prace-legislacyjne-rm-i/prace-legislacyjne-rady/wykaz-prac-legislacyjny/r7258828229,Projekt-ustawy-o-zmianie-niektorych-ustaw-w-celu-ograniczenia-obciazen-regulacyj.html> (dostęp: 17.11.2021).

a wśród nich jest przecież wiele dużych podmiotów⁴⁰. Grupa przedsiębiorców traktowanych przy rękoi jak konsumenci wykracza więc poza grupę przedsiębiorców, o których wspomina motyw 21 zd. 2 dyrektywy 2019/771 w ten sposób, że są to też osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w dużym zakresie, które zwykle nie są słabszym podmiotem w transakcjach B2B (posługują się wykwalifikowanymi osobami, które dla ich firm dokonują zakupu towarów spoza działalności zawodowej lub branży nabywcy).

Zważywszy, że definiując konsumenta w dyrektywie 2019/771 prawodawca europejski posłużył się metodą harmonizacji minimalnej, trzeba mieć na względzie, że swoboda regulacji prawodawcy krajowego jest przecież ograniczona przez postanowienia traktatowe, które wyznaczają poziom maksymalny dyrektywy⁴¹. Zbyt wysoki poziom ochrony w prawie wewnętrznym przez objęcie ochroną także osób fizycznych prowadzących duże przedsiębiorstwa może oddziaływać hamująco na podstawowe założenie tworzenia i umacniania jednolitego rynku przez swobodny przepływ towarów (zob. zasada proporcjonalności)⁴². Dlatego, moim zdaniem, zakres podmiotowy definicji przedsiębiorców, do których stosuje się konsumenckie przepisy ochronne, należy ograniczyć do MŚP, najlepiej przez zmianę tych przepisów lub przynajmniej na drodze wykładni zgodnej z dyrektywą 2019/771 i założeniami projektodawców⁴³. Dodatkowo definicję konsumenta należałoby ustalić jednolicie, a nie wyrywkowo, dla całości krajowego prawa konsumenckiego.

Z kolei zakres podmiotowy harmonizacji od strony podmiotu odpowiedzialnego z tytułu niezgodności towaru z umową określono w dyrektywie 2019/771 w ten sposób, że dopuszczono możliwość uznania za sprzedawcę nie tylko podmiotu, który przenosi własność towarów lub zobowiązuje się do przeniesienia własności towarów na konsumenta, ale także „dostawców platform, jeżeli działają oni w celach związanych ze swoją działalnością gospodarczą oraz jako bezpośredni partner umowny konsumenta na potrzeby sprzedaży towarów” (motyw 23). Z pewnością odpowiedzialność z tytułu rękoi ponosić będzie dostawca platformy, jeśli jest stroną umowy sprzedaży. Nie będzie on jednak moim zdaniem ponosił odpowiedzialności z rękoi wówczas, gdy umowa zostanie zawarta

⁴⁰ Liczba przedsiębiorców (osób fizycznych) wpisanych w połowie 2019 roku do CEIDG wynosiła blisko trzy miliony. Podaję za oceną prawną rządowego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych z dnia 15 lipca 2019 roku, druk sejmowy nr 3622, s. 10.

⁴¹ Posłużenie się metodą harmonizacji minimalnej przy definiowaniu konsumenta jest w literaturze krytykowane z uwagi na osłabienie spójności prawa na jednolitym rynku Unii i jego zmniejszoną efektywność, zob. J. Morais Carvalho, *Sale of Goods and Supply of Digital Content and Digital Services — Overview of Directives 2019/770 and 2019/771*, „Journal of European Consumer and Market Law” 2019, nr 5, s. 194 n.

⁴² K. Osajda, E. Łętowska, *op. cit.*, nb 81.

⁴³ Zob. uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych, RPU 2019 VIII, poz. 3622, pkt 1.

między konsumentem a sprzedawcą przy wykorzystaniu prowadzonej przez niego platformy. O tym, czy dostawca platformy jest stroną umowy sprzedaży, czy nie, powinien on poinformować konsumenta i sprzedawcę korzystającego platformy sprzedaży. W ramach opcji regulacyjnej (motyw 23 zd. 3) prawodawca krajowy może przykładowo ukształtować odpowiedzialność dostawcy platformy z tytułu rękojmi sprzedaży podobnie jak ją kształtuje art. 18 projektu dyrektywy w sprawie internetowych platform pośredniczących⁴⁴, czyli jako odpowiedzialność solidarną ze sprzedawcą w wypadkach, gdy konsument może mieć uzasadnione przekonanie, że operator platformy ma dominujący wpływ na sprzedawcę (na przykład gdy umowa sprzedaży może być zawarta wyłącznie za pośrednictwem platformy lub operator platformy może wstrzymywać płatności dokonywane przez konsumenta na rzecz sprzedawcy, albo postanowienia umowy sprzedaży, włącznie z ceną, są w dużej mierze określone przez operatora platformy).

2.3. OPCJE REGULACYJNE ORAZ MATERIA POZOSTAJĄCA POZA ZAKRESEM HARMONIZACJI PEŁNEJ UPRAWNIEŃ KONSUMENTA

W zakresie „zajętego pola” przy uprawnieniach konsumenta na wypadek niezgodności towaru z umową dyrektywa 2019/771 wprowadza szereg opcji regulacyjnych pozwalających na niejednolite przepisy w UE, na przykład art. 12, art. 13 ust. 6 zd. 2 i art. 13 ust. 7, możliwość wykonania zastępczego naprawy lub wymiany towaru przez osobę trzecią na koszt sprzedawcy (motyw 54), możliwość doprecyzowania pojęcia rozsądnego terminu na naprawę lub wymianę przez wprowadzenie do prawa krajowego stałych terminów lub ograniczenie ich do konkretnych kategorii produktów (motyw 55). Ponadto pozostawiono prawodawcy krajowemu omówioną wyżej możliwość wyłączenia jej stosowania do niektórych towarów (art. 3 ust. 5).

Dyrektywa przewiduje także, o czym wspomniano, możliwość rozszerzenia stosowania jej przepisów przez państwa członkowskie w zakresie przedmiotowym, na umowy, które nie są objęte zakresem jej stosowania⁴⁵ (motyw 21 zd. 1), i podmiotowym, gdzie z jednej strony dopuszcza rozszerzenie zakresu stosowania jej przepisów ochronnych do umów zawieranych przez osoby fizyczne w celach, które częściowo są związane z ich działalnością gospodarczą, ale cel tej działalności jest ograniczony i nie dominuje w ogólnym kontekście umowy (motyw 22), i osoby fizyczne lub prawne, które nie są konsumentami w rozumieniu dyrektywy, takie jak organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa typu start-up lub MŚP (motyw 21), a z drugiej strony pozwala na uznanie za sprzedawców dostawców

⁴⁴ Research Group on the Law of Digital Services, *Discussion Draft of a Directive on Online Intermediary Platforms*, „EuCML: Journal of European Consumer and Market Law” 5, 2016, nr 4, s. 164 n.

⁴⁵ Na przykład na sprzedaż nieruchomości.

platform, nawet jeżeli nie działają jako bezpośredni partner umowny konsumenta na potrzeby sprzedaży towarów (motyw 23).

Ostatecznie konieczne jest ustalenie, w jakim zakresie dyrektywa nie reguluje uprawnień konsumenta z tytułu niezgodności towaru z umową, a tym samym pozostawia określenie pewnego zakresu zagadnień prawodawcy krajowemu. Na przykład zgodnie z art. 3 ust. 6 dyrektywa nie wpływa na możliwość regulowania przez państwa członkowskie skutków odstąpienia od umowy innych niż w niej określone, czyli obowiązku stron zwrotu ceny i towaru (art. 16 ust. 3). W granicach wyznaczonych przez art. 16 lit. a i b dyrektywy prawodawca krajowy może określić zasady (termin, sposób, dodatkowe koszty) zwrotu towarów i ceny. Poza zakresem objętym harmonizacją zupełną jest więc określenie takich skutków odstąpienia jak spadek wartości towarów, wynikły na przykład z korzystania przez konsumenta z towaru po odstąpieniu lub zniszczenia czy utraty towaru (motyw 60). Poza zakresem dyrektywy pozostają także takie kwestie z zakresu prawa umów, jak: uprawnienia konsumenta do odszkodowania za naruszenie przez sprzedawcę dyrektywy, w tym odszkodowania za szkody poniesione w wyniku braku zgodności z umową, w tym opóźnienia wymiany lub naprawy lub istotnych niedogodności przez nich spowodowanych (art. 3 ust. 6, motyw 18 i 61), aspekty ogólnego prawa umów, na przykład zawieranie umów, ich skuteczność, nieważność lub skutki, określone aspekty dotyczące naprawy i wymiany, których nie reguluje dyrektywa, a także zasady wstrzymania się z zapłatą ceny przez konsumenta przy prawie stron do wstrzymania się z wykonywaniem swoich zobowiązań (motyw 18). Poza zakresem dyrektywy 2019/771 pozostają również pozaumowne środki ochrony prawnej przysługujące konsumentowi w przypadku braku zgodności towarów z umową, skierowane przeciwko osobom na wcześniejszych etapach łańcucha transakcji, na przykład producentom lub innym osobom wykonującym zobowiązania takich osób (motyw 18).

3. SEMIIMPERATYWNOŚĆ PRZEPISÓW IMPLEMENTUJĄCYCH ART. 13–16 DYREKTYWY 2019/771

Jak pokazano, art. 13–16 dyrektywy 2019/771 dotyczące uprawnień konsumenta na wypadek niezgodności towaru z umową (kodeksowa wadliwość rzeczy) przewidują zupełny charakter harmonizacji. Stąd państwa członkowskie nie mogą ani utrzymywać w prawie krajowym, ani wprowadzać do niego przepisów odbiegających od regulacji dyrektywy, w tym również przepisów surowszych lub łagodniejszych w celu zapewnienia innego poziomu ochrony konsumentów, chyba że dyrektywa stanowi inaczej (art. 4). Z kolei przepisy krajowe implementujące te regulacje, będą miały charakter semiimperatywny, czyli wyznaczą minimalny zakres ochrony interesów konsumenta względem przedsiębiorcy. Zgodnie bowiem

z art. 21 ust. 1 i 2 dyrektywy strony umowy sprzedaży konsumenckiej będą mogły rozszerzyć umownie zakres ochrony konsumenta ponad przewidziany w dyrektywie, jednak nie jest dopuszczalne umowne ograniczenie lub wyłączenie przepisów krajowych transponujących dyrektywę w okresie przed poinformowaniem sprzedawcy przez konsumenta o braku zgodności z umową. Przykładowo, podobnie jak na gruncie dyrektywy 1999/44, także w przypadku dyrektywy 2019/771 dopuszczalna jest umowna zmiana hierarchii uprawnień konsumenta, o ile nie prowadziłaby ona do ograniczenia go w wyborze uprawnień, ale zmierzała do całkowitej swobody ich wyboru⁴⁶. Ponadto, jak wynika z treści tego przepisu, będą to normy semiimperatywne ograniczone czasowo. Służą one generalnie do kształtowania nierównorzędnej sytuacji jednej strony stosunku prawnego względem drugiej, przy czym charakteryzują się tym, że ich zastosowanie może być uchylone tylko w określonym czasie⁴⁷. Po poinformowaniu sprzedawcy przez konsumenta o braku zgodności z umową strony będą mogły umownie ograniczyć lub wyłączyć przepisy krajowe transponujące dyrektywę. Regulacja ta częściowo odpowiada art. 558 § 1 zd. 2 k.c.⁴⁸, który nie jest jednak przepisem semiimperatywnym ograniczonym czasowo. Słusznie odpowiednią zmianę proponuje akademicki projekt transpozycji dyrektywy⁴⁹. Dodatkowo, z uwagi na zupełny charakter harmonizacji, nie jest możliwe pozbawienie stron dopuszczalności ograniczenia lub wyłączenia uprawnień konsumenta po poinformowaniu przez niego sprzedawcy o niezgodności. Stąd w tym zakresie art. 558 § 2 k.c. nie będzie mógł znaleźć zastosowania w obrocie konsumenckim.

Wyłączenie bądź ograniczenie odpowiedzialności sprzedawcy z tytułu wad rzeczy sprzedanej będzie możliwe także przed poinformowaniem sprzedawcy przez konsumenta o niezgodności towaru z umową w przypadku skorzystania przez krajowego prawodawcę z art. 3 ust. 5 (opcja regulacyjna), zgodnie z którym państwa członkowskie mogą wyłączyć z zakresu stosowania dyrektywy umowy sprzedaży towarów używanych sprzedawanych na aukcjach publicznych lub żywych zwierząt, albo w przypadku rozszerzenia stosowania dyrektywy przez prawodawcę krajowego poza jej zakres przedmiotowy. Prawodawca krajowy będzie

⁴⁶ A. Kołodziej, *op. cit.* Zob. też S. Stijns, W. van Gerven, [w:] *EU Sales Directive. Commentary*, red. M.C. Bianca, S. Grundmann, Antwerp 2002, s. 249.

⁴⁷ Szerzej zob. Z. Radwański, M. Zieliński, [w:] *Prawo cywilne — część ogólna. System prawa prywatnego*, t. 1, red. M. Safjan, Warszawa 2012, nb. 34.

⁴⁸ Por. z art. 11 zd. 1 nieobowiązującej ustawy o sprzedaży konsumenckiej (ustawa z dnia 27 lipca 2002 roku o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie kodeksu cywilnego, Dz.U. z 2002 r. Nr 141, poz. 1176, dalej: ustawa o sprzedaży konsumenckiej), pierwotnie implementującej dyrektywę 1999/44, zgodnie z którym uprawnień w niej unormowanych nie można było wyłączyć ani ograniczyć w drodze umowy zawartej przed zawiadomieniem sprzedawcy o niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową. Ustawa z dnia 27 lipca 2002 roku o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie kodeksu cywilnego, Dz.U. z 2002 r. Nr 141, poz. 1176, dalej: ustawa o sprzedaży konsumenckiej.

⁴⁹ *Akademicki projekt zmiany kodeksu cywilnego*, s. 312.

mógł utrzymać w mocy art. 558 § 1 zd. 2 *in fine* k.c. także dlatego, że zgodnie z art. 10 ust. 6 dyrektywy w przypadku towarów używanych sprzedawca i konsument mogą skrócić długość okresu odpowiedzialności sprzedawcy do roku.

PODSUMOWANIE

Przepisy omawianej dyrektywy 2019/771, w tym będące przedmiotem niniejszego tekstu jej art. 13–16, powinny być zostać wprowadzone do prawa krajowego do dnia 1 lipca 2021 roku oraz wejść w życie do 1 stycznia 2022. Transpozycja ta, przez zastosowanie w dyrektywie harmonizacji pełnej, ma szansę doprowadzić do ujednolicenia w ramach Unii regulacji umowy sprzedaży konsumentom. Częściowe ujednolicenie regulacji prawnej sprzedaży w zakresie obowiązku i terminu wydania rzeczy konsumentowi, a w odniesieniu do umów zawieranych na odległość lub umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa także w obszarze obowiązków informacyjnych przed zawarciem umowy oraz prawa odstąpienia od umowy, już nastąpiło przez wdrożone do polskiego prawa przez ustawę o prawach konsumenta art. 18 i rozdziału III dyrektywy 2011/83. Natomiast transpozycja dyrektywy 2019/771 ujednolici w ramach Unii umowy ujęte w Kodeksie jako sprzedaż, komis sprzedaży, umowa o dzieło i dostawa w zakresie pojęcia zgodności z umową i uprawnień przysługujących konsumentom w przypadku braku zgodności towarów z umową.

Poziom ochrony konsumenta w Kodeksie po wprowadzeniu do niego reguły sekwencyjnego wykonywania uprawnień i wielokrotnej naprawy ulegnie obniżeniu z uwagi na to, że regulacja kodeksowa wykracza ponad standard minimalny wyznaczony przez dyrektywę 1999/44. Ocena ta nie powinna być jednak kategoryczna wobec przyznania konsumentowi prawa do częściowego odstąpienia od umowy oraz wstrzymania się z zapłatą ceny dopóki sprzedawca nie wykonana naprawy lub wymiany, które podwyższają tę ochronę w stosunku do art. 565 k.c. i ogólnej regulacji uprawnienia do wstrzymania się z płatnością z art. 488 § 2 k.c. Zamierzenie prawodawcy unijnego jest takie, że wysoki poziom ochrony konsumenta ma nastąpić nie tyle przez zwiększenie poziomu jego uprawnień w stosunku do dotychczasowych, niejednorodnych krajowych regulacji implementujących dyrektywę 1999/44, ile przez zastosowanie pełnej harmonizacji najważniejszych przepisów, w tym w zakresie uprawnień konsumenta w razie niezgodności towaru z umową, a przez to usunięcie barier na rynku wewnętrznym (motyw 10).

Z uwagi na to, że poziom uprawnień kupującego przedsiębiorcy nie powinien być wyższy od uprawnień konsumenta przy sprzedaży, oczekiwać trzeba, że transpozycja dyrektywy spowoduje zmianę kolejności wykonywania uprawnień i w pewnym zakresie również ich treści, także przy rękojmi w obrocie powszechnym i profesjonalnym z tą różnicą, że przepisy te w obrocie konsumenckim będą

miały charakter semiimperatywny ograniczony czasowo, a w pozostałych rodzajach obrotu — dyspozytywny.

THE IMPACT OF THE APPLICATION OF FULL HARMONIZATION OF CONSUMER RIGHTS IN DIRECTIVE 2019/771 ON THE FUTURE CHANGE OF CODE-LEVEL CONSUMER PROTECTION IN TERMS OF WARRANTY RIGHTS (PART I)

Summary

The article is the first part of comments on the shape of consumer rights in cases of the lack of conformity of goods after the transposition of Directive 2019/771 on the sale of goods into Polish law. This part presents the purpose of harmonization in the Directive under discussion, the essence of the method of full harmonization of consumer rights, as well as its objective and subjective scope, taking into account the semi-imperative nature of the provisions implementing Art. 13–16 of Directive 2019/771. In addition, regulatory options and material outside the scope of full harmonization are presented. A description of the full harmonization of the concept of non-conformity of goods (Art. 5–9 and recital 25 of the Directive) and the extent to which it harmonizes the issue it regulates using the minimum harmonization method are not part of this paper's subject matter.

Keywords: full harmonization, sale of goods to consumers, consumer rights in case of lack of conformity of goods

BIBLIOGRAFIA

- Akademicki projekt zmiany kodeksu cywilnego*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2021, z. 2.
- Dybka W., *Odpowiedzialność sprzedawcy z tytułu rękojmi w świetle Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2019/771 w sprawie niektórych aspektów umów sprzedaży towarów*, „Internetowy Przegląd Prawniczy Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2019, nr 3.
- Jezioro J., *Komentarz do art. 556¹ k.c.*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2019.
- Katner W.J., Pisuliński J., [w:] *Prawo zobowiązań — część szczegółowa. System prawa prywatnego*, t. 7, red. J. Rąjski, Warszawa 2018.
- Kołodziej A., *Komentarz do art. 8*, w: *Ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej. Komentarz*, red. J. Jezioro, Warszawa 2010.
- Kunkiel-Kryńska A., *Metody harmonizacji prawa konsumenckiego w Unii Europejskiej i ich wpływ na procesy implementacyjne w państwach członkowskich*, Warszawa 2013.
- Kurcz B., *Dyrektywy Wspólnoty Europejskiej i ich implementacja do prawa krajowego*, Kraków 2004.
- Lubelska-Sazanów M., *Odpowiedzialność z tytułu rękojmi za wady fizyczne przy sprzedaży zwierząt*, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2015, nr 4.
- Machnikowski P., *Harmonizacja maksymalna jako metoda zbliżania prawa zobowiązań w UE na przykładzie odpowiedzialności za produkt*, „Studia Prawa Prywatnego” 2017, nr 1.
- Mazur P., *Komentarz do art. 604 k.c.*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, Warszawa 2021.

- Mazurek M., *Wpływ maksymalnych dyrektyw konsumenckich na funkcjonowanie skodyfikowanych systemów prawa cywilnego*, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2008, nr 2.
- Morais Carvalho J., *Sale of Goods and Supply of Digital Content and Digital Services — Overview of Directives 2019/770 and 2019/771*, „Journal of European Consumer and Market Law” 2019, nr 8.
- Osajda K., Łętowska E., [w:] *Prawo zobowiązań — część ogólna. System prawa prywatnego*, t. 5, red. K. Osajda, Warszawa 2020.
- Radwański Z., Zieliński M., [w:] *Prawo cywilne — część ogólna. System Prawa Prywatnego*, t. 1, red. M. Safjan, Warszawa 2012.
- Research Group on the Law of Digital Services, *Discussion Draft of a Directive on Online Intermediary Platforms*, „EuCML: Journal of European Consumer and Market Law” 5, 2016, nr 4.
- Smiths J., *Full Harmonization of Consumer Law? A Critique of the Draft Directive on Consumer Rights*, „European Review of Private Law” 2010, nr 18,
- Stijns S., van Gerven W., [w:] *EU Sales Directive. Commentary*, red. M.C. Bianca, S. Grundmann, Antwerp 2002.
- Strugała R., *Komentarz do art. 22¹ k.c., nb. 10*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2019.
- Zielona księga. *Optymalna wizja Kodeksu cywilnego w RP*, red. Z. Radwański, Warszawa 2006.
- Zoll F., *Problem z pojęciem umowy sprzedaży w nowej ustawie o prawach konsumenta — zagadnienie umów mieszanych z obowiązkiem świadczenia usługi*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2014, nr 4.